

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
І ФОЛЬКЛОРИСТИКИ**

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
У ШКОЛАХ ВИЩОГО РІВНЯ:
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

Донецьк
ДонНУ
2014

УДК 372. 882(821.161.2)

Укладач:

О. А. Хамедова, канд. філол. наук, доц., доц. кафедри історії української літератури і фольклористики Донецького національного університету

Відповідальний за випуск:

В. А. Просалова, д-р. філол. наук, проф., завідувач кафедри історії української літератури і фольклористики Донецького національного університету

Затверджено на засіданні вченої ради філологічного факультету Донецького національного університету (протокол № 7 від 25.03.2014 р.).

Методика викладання української літератури у школах вищого рівня: методичні рекомендації/уклад.: О. А. Хамедова. – Донецьк : ДонНУ, 2014. – 60 с.

Методичні рекомендації містять робочу навчальну програму дисципліни «Методика викладання української літератури у школах вищого рівня», теми і плани практичних занять, самостійні та індивідуальні завдання, списки навчальної та науково-методичної літератури, перелік інформаційних ресурсів. Враховано вимоги сучасної кредитно-модульної системи, що відбито у структурі курсу. Рекомендації спрямовують студентів на системне вивчення навчального матеріалу, активізують навички самостійної роботи, формують уявлення майбутніх вчителів про новітні технології викладання української літератури у школах вищого рівня.

Рекомендовано для студентів першого курсу ОКР «Спеціаліст» спеціальності 7.02030301 «Українська мова і література».

УДК 372. 882(821.161.2)

.

© Хамедова О. А., 2014

© Донецький національний університет, 2014

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета і завдання навчальної дисципліни.....	6
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	9
5. Теми практичних занять.....	12
6. Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи студентів.....	13
7. Індивідуальні завдання.....	38
8. Методи навчання і контролю.....	40
9. Зразок контрольної модульної роботи.....	40
10. Екзаменаційні матеріали.....	40
11. Критерії оцінювання знань студентів на іспит.....	46
12. Розподіл балів, які отримують студенти.....	49
13. Список літератури та інформаційних ресурсів до курсу.....	50

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації до курсу «Методика викладання української літератури у школах вищого рівня» враховують сучасні тенденції розвитку системи шкільної освіти, тому значну увагу приділяють викладанню української літератури у старшій профільній школі. Спочатку окреслюються зміст і структура курсу, потім подаються теми і плани практичних занять, а також матеріали, які допоможуть студенту підготуватися до іспиту.

Важливе значення в організації навчального процесу за кредитно-модульною системою має самостійна робота студентів, тому до методичних рекомендацій включено самостійні завдання для індивідуальної та групової роботи. Проблемні, пошукові завдання формують професійно компетентного і творчого вчителя-словесника, здатного швидко реагувати на виклики інформаційної доби. Індивідуальні завдання спрямовані на вивчення досвіду провідних педагогів і закріплення навичок проведення уроків української літератури в старшій школі. Подано перелік питань для підготовки до іспиту, зразок екзаменаційної письмової роботи і критерії її оцінювання.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів– 2	Галузь знань 0203 – гуманітарні науки	Нормативна	
	Напрямок підготовки 020303 філологія (українська мова і література)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування) 7.02030301 «Українська мова і література»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Викладання української літератури як профільної дисципліни у старшій школі		Семестр	
Загальна кількість годин – 72/72			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 1,5		Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст	Лекції
	18 год		6 год
	Практичні, семінарські		
	18 год		4 год
	Самостійна робота		
36 год	62 год		
		Вид контролю: іспит	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – ознайомити студентів із основними питаннями курсу з урахуванням сучасного стану методики викладання української літератури в школі.

Завдання – подати відомості прореформи в системі середньої освіти, зокрема тенденції до профілізації старшої школи; сформулювати уявлення про новітні технології викладання української літератури у школах вищого рівня; закріпити навички проведення уроків української літератури у старшій профільній школі.

Післявивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**

- методи і методичні прийоми викладання української літератури, які застосовуються у старшій профільній школі;

- різні типи уроків української літератури, рекомендовані для шкіл вищого рівня;
- методику проведення письмових робіт з української літератури у старшій школі;
- систему організації роботи з обдарованими учнями у системі старшої профільної школи;
- методику проведення факультативних та спеціальних курсів з української літератури у старшій профільній школі.

Студент повинен **вміти**

- розробляти плани-конспекти і проводити уроки та позакласні заходи з української літератури у школах вищого рівня;
- впроваджувати новітні технології викладання на уроках української літератури у старшій профільній школі;
- добирати та використовувати методи і методичні прийоми на уроках української літератури відповідно до дидактичної мети;
- працювати з обдарованими учнями у системі старшої профільної школи.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Українська література як профільна дисципліна в школах вищого рівня

Тема 1. Методика викладання української літератури у школах вищого рівня як навчальна дисципліна. Викладання української літератури в умовах реформування освіти. Запровадження профільності в старшій школі. Школи вищого рівня (нового типу). Зміст і завдання курсу «Методика викладання української літератури у школах вищого рівня».

Тема 2. Викладання української літератури як профільної дисципліни. Основні завдання поглибленого вивчення літератури. Значення допрофільної підготовки школярів, його основні компоненти. Вивчення української літератури в класах філологічного профілю старшої школи. Концепція літературної освіти школярів у системі профільної освіти (проект). Концепція літературної освіти школярів для 11-річної школи про викладання у філологічних класах, що затверджена Міністерством освіти і науки у 2010 році.

Змістовий модуль 2. Методи і прийоми викладання української літератури у старшій школі

Тема 3. Основні методи і методичні прийоми викладання української літератури у школах вищого рівня. Метод лекції у старшій школі. Значення евристичної бесіди для старшої профільної школи. Самостійна робота старшокласників. Основні методичні прийоми викладання української літератури в школах вищого рівня.

Тема 4. Чинні шкільні програми з української літератури для 10–11 класів. Зміст і структура програм. Порівняльний аналіз програм з української літератури для 10–11 класів академічного (стандарту) і профільного рівнів.

Тема 5. Проблема типології уроків у школах вищого рівня. Традиційна типологія уроків. Нестандартні уроки. Методичні рекомендації МОН щодо типів уроків в старшій профільній школі. Моделі уроків української літератури – філософського, психологічного, історичного досліджень (Г. Токмань).

Тема 6. Письмові роботи з української літератури в старших класах. Класифікація робіт на літературні теми. Творчі роботи. Твори публіцистичного характеру. Рецензії, анотації. Реферати, доповіді. Критерії оцінювання письмових робіт у 10–11 класах.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Інноваційні технології викладання української літератури у школах вищого рівня

Тема 7. Моделі комплексної взаємодії мистецтв на уроках української літератури у старшій школі. Основні напрями використання образотворчого мистецтва (живопису, графіки, архітектури), музики, кіно у процесі вивчення української літератури. Ефективні організаційні форми навчання української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтва.

Тема 8. Факультативні та спеціальні курси з української літератури. Значення курсів за вибором у концепції профільного навчання. Факультативні курси з української літератури для профільних класів. Спеціальні курси з української літератури для старшокласників.

Тема 9. Сучасні інформаційні технології на уроках української літератури. Коректне використання Інтернет-ресурсів старшокласниками на уроках української літератури. Електронні фонди бібліотек. Віртуальна бібліографічна довідка. Літературознавчі та методичні матеріали на сайтах періодичних видань. Сайти літературно-меморіальних музеїв України. Звернення до сайтів художніх та історичних музеїв на уроках української літератури.

Змістовий модуль 4. Робота з обдарованими учнями в системі літературної освіти

Тема 10. Методика організації роботи з обдарованими учнями в старшій профільній школі. Робота з обдарованими старшокласниками на уроках

української літератури. Самостійна робота обдарованих учнів. Організація позакласної роботи з української літератури встаршій профільній школі.

Тема 11. Творчі наукові роботи старшокласників з української літератури у системі Малої академії наук України. Мета і завдання написання творчих наукових робіт. Роботи дослідницького та реферативного характеру. Етапи роботи над дослідженням. Захист наукового дослідження. Критерії оцінювання роботи.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Українська література як профільна дисципліна у школах вищого рівня												
Тема 1. Методика викладання української літератури у школах вищого рівня як навчальна дисципліна	5	1				4	6				6	
Тема 2. Викладання української літератури як профільної дисципліни	7	1	2			4	9	1	2		6	
Змістовий модуль 2. Методи і прийоми викладання української літератури у старшій школі												
Тема 3. Основні методи і методичні прийоми викладання української літератури у школах вищого рівня	8	2	2			4	8	2			6	

Тема 4. Чинні шкільні програми з української літератури для 10–11 класів	8	2	2			4	6					6
Тема 5. Проблема типології уроків у школах вищого рівня	10	2	4			4	9	1	2			6
Тема 6. Письмові роботи з української літератури старших класів	6	2	2			2	6					6
Разом за модулем 1	44	10	12			22	44	4	4			36
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Інноваційні технології викладання української літератури у школах вищого рівня												
Тема 7. Моделі комплексної взаємодії мистецтв на уроках української літератури у старшій школі	10	2	4			4	7	1				6
Тема 8. Факультативні та спеціальні курси з української літератури	4	2				2	6					6
Тема 9. Сучасні інформаційні технології на уроках української літератури	8	2	2			4	7	1				6
Змістовий модуль 4. Робота з обдарованими учнями в системі літературної освіти												
Тема 10. Методика організації роботи обдарованими учнями в старшій профільній школі	3	1				2	4					4

Тема 11. Творчі наукові роботи старшокласників з української літератури у системі Малої академії наук України	3	1			2	4					4
Разом за модулем 2	28	8	6		14	28	2				26
Усього годин	72	18	18		36	72	6	4			62

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лаб – лабораторні роботи, інд. – індивідуальна робота, с.р. – самостійна робота.

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочнаформа)
1	Викладання української літератури як профільної дисципліни	2/2
2	Програми з української літератури академічного та профільного рівнів для 10–11 класів: порівняльний аналіз	2/0
3	Основні методи і методичні прийоми викладання української літератури як профільної дисципліни	2/0
4	Типологія уроків української літератури в старшій профільній школі	2/2
5	Новітні технології викладання на уроках української літератури в школах вищого рівня	2/0
6	Письмові роботи з української літератури	2/0
7	Моделі комплексної взаємодії мистецтв на уроках української літератури в старших класах	4/0
8	Інтернет-ресурси на уроках української літератури в старшій школі	2/0
Разом		18/4

6. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Практичне заняття1

Викладання української літератури як профільної дисципліни

1. Концепція літературної освіти школярів у системі профільного навчання (проект): зміст і структура.
2. Проблеми і здобутки впровадження профільного навчання. Поняття «напрямок», «профіль».
3. Українська література як профільна дисципліна у світлі «Концепції літературної освіти в 11-річній загальноосвітній школі».

Список літератури

1. Концепція літературної освіти в 11-річній загальноосвітній школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: <http://shkola.ostriv.in.ua>.
2. Концепція літературної освіти школярів у системі профільного навчання (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: kristti.com.ua.
3. Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі [Електронний ресурс] // Освіта України. – 2003. – 25 листопада (№ 88). – С.4–5. – Режим доступу до докум.: www.osvita.ua.
4. Біляк Б. Профільне навчання в загальноосвітніх навчальних закладах / Б. Біляк // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2003. – № 4. – С. 44–49.
5. Дроздовський Д. Концепція літературної освіти: теоретичні перспективи і стратегічні загрози / Д. Дроздовський // Дивослово. – 2011. – № 6. – С. 205.
6. Замаскіна П. Профільне навчання: теорія і практика / П. Замаскіна, В. Малишев // Рідна школа. – 2008. – № 1/2. – С.3–6.
7. Ковбасенко Ю. Профільне викладання літератури: «за» і «проти» / Ю. Ковбасенко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 4. – С. 18–24.
8. Липова Л. Профільне навчання: проблеми, перспективи, досвід / Л. Липова, В. Малишев, Т. Паламарчук // Освіта і управління: науково-практичний журнал. – 2007. – Т. 10, № 1. – С. 49–56.
9. Лісовський А. Література в системі сучасної шкільної освіти / А. Лісовський // Українська мова і література в школі. – 2011. – № 1. – С. 21–23.
10. Павленко О. Старшокласник у профіль: Нотатки на полях «Концепції профільного навчання у старшій школі» [Електронний ресурс] / О. Павленко // Дзеркало тижня. – 2003. – 20–26 груд. (№ 49). – С. 15. – Режим доступу до докум.: www.dt.ua.

11. Шевченко З. Створити умови для розвитку особистості: методичні засади організації профільного навчання у 12-річній школі / З. Шевченко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 6. – С. 100–111.

12. Фасоля А. Профільне навчання: готовність № ? / А. Фасоля // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2009. – № 11. – С. 49–54.

13. Федоренко В. Методичні рекомендації щодо організації та проведення роботи з обдарованими школярами в процесі вивчення української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах / В. Федоренко, О. Ісаєва // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2007. – № 3. – С. 141–153.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Законспектувати «Концепцію літературної освіти школярів у системі профільного навчання (проект)».

2. Підготуватися до диспуту на тему: «Профільне вивчення літератури у старшій школі: проблеми і здобутки».

Практичне заняття 2

Програми з української літератури академічного і профільного рівнів для 10–11 класів: порівняльний аналіз

1. Зміст і структура програм академічного і профільного рівнів.

2. Теоретико-літературні поняття, передбачені для вивчення в 10–11 класах.

3. Списки для додаткового (самостійного) читання у шкільних програмах різних рівнів.

4. Значення уроків літератури рідного краю програмах для старшокласників.

Список літератури

1. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах / Є. А. Пасічник. – К.: Ленвіт, 2000. – 384 с.

2. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі: метод. посіб. для вчителів / Б. І. Степанишин. – К.: Проза, 1995. – 255 с.

3. Програми для середньої загальноосвітньої школи з поглибленим вивченням української літератури у 8–11 класах, для класів із гуманітарним профілем, гімназій, ліцеїв та коледжів / уклад.: Г. Ф. Семенюк, В. І. Цимбалюк // Дивослово. – 2003. – № 8. – С. 46–75.

4. Українська література. 10–11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). Профільний рівень [Електронний ресурс] / М. Г. Жулинський, Г.Ф. Семенюк та ін.; за заг. ред. Р. В. Мовчан. – Режим доступу до докум. : <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>.

5. Українська література. 10–11 класи. Програма для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту, академічний рівень / М. Г. Жулинський, Г. Ф. Семенюк та ін.; за заг. ред. Р. В. Мовчан. – Режим доступу до докум.: <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>.

Завдання для самостійної роботи студентів

Групи з 4–5 студентів здійснюють порівняльний аналіз шкільних програм з української літератури академічного та профільного рівнів.

Завдання для першої групи

Порівняти зміст шкільних програм з української літератури для 10–11 класів академічного та профільного рівнів.

Завдання для другої групи

Зіставити структуру шкільних програм з української літератури для 10–11 класів академічного та профільного рівнів.

Завдання для третьої групи

Порівняти теоретико-літературні поняття, закладені в програми різних рівнів.

Завдання для четвертої групи

Зіставити списки для додаткового (самостійного) читання у шкільних програмах різних рівнів. Запропонувати свій варіант уроків рідного краю, обґрунтувати список імен і творів для програм різних рівнів.

Практичне заняття 3

Основні методи і методичні прийоми викладання української літератури як профільної дисципліни

1. Застосування лекції у старшій школі.
2. Евристична бесіда.
3. Самостійна робота в системі літературної освіти старшокласників. Самостійні, проблемні та пошукові завдання з української літератури.

Список літератури

1. Горячок І. Шкільна лекція як ефективний метод вивчення публіцистики у старших класах / І. Горячок // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 7. – С. 22–25.
2. Грінченко Л. О. Потенціал сучасних методів викладання літератури в школі / Л. О. Грінченко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2007. – № 30. – С. 6–12.
3. Демчук О. Лекція-портрет: З дрібниць складається життя (психологічний портрет М.Кропивницького) / О. Демчук // Українська мова і література в школі. – 1999. – № 4. – С. 77–79.
4. Козубенко Л. М. Формування гуманістичних понять у старшокласників засобами української літератури: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.02 / Л.М. Козубенко. – К., 1995. – 22с.
5. Матюшкіна Т. П. Методика цілісного аналізу художнього твору в сучасній шкільній практиці / Т. П. Матюшкіна // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2011. – № 2. – С. 2–4.
6. Мірошник С. І. Розвиток творчої діяльності старшокласників у процесі вивчення української літератури : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.02 / С. І. Мірошник. – К., 2004. – 22с.
7. Семенов О. Мова і література в закладах нового типу та ВНЗ: університетська лекція крізь призму традицій і сьогодення / О. Семенов // Українська мова і література в школі. – 2011. – № 7. – С. 47–50.
8. Ситченко А. Основи взаємодії наукових і навчальних методів літературного аналізу / А. Ситченко // Дивослово. – 2007. – № 5. – С. 14–16.
9. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі: метод. посіб. для вчителів / Б. І. Степанишин. – К.: Проза, 1995. – 255 с.
10. Степанишин Б. І. Література – вчитель–учень: самостійне вивчення учнями літератури : посіб. для вчителя / Б. І. Степанишин. – К.: Освіта, 1993. – 239 с.
11. Степанишин Б. І. Стратегія і тактика в літературній освіті учнів / Б. І. Степанишин. – К.: Веселка, 2003. – 191с.
12. Токмань Г. Сучасні навчальні технології та методи викладання української літератури / Г.Токмань // Дивослово. – 2002. – № 10. – С. 39–45.
13. Фурсова Л. Проблемне викладання української літератури: урахування вікових особливостей учнів-старшокласників / Л. Фурсова // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 12. – С. 24–27.
14. Хропко П. Становлення нової української літератури: оглядова лекція у 8 класі / П. Хропко // Українська мова і література в школі. – 1987. – № 10. – С. 27–33.

15. Яценко Н. А. Система роботи з обдарованими дітьми гімназії та метод проектів як її складова / Н. А. Яценко // Обдарована дитина. – 2009. – № 10. – С. 34–38.

Завдання для самостійної роботи студентів

Написати лекцію для старшокласників (10–11 класи, профіль української філології) за однією з наступних тем:

10 клас

1. Література 70–90-х років XIX ст. (огляд).
2. Українська драматургія і театр 70–90-х рр. XIX ст. (огляд).
3. Сторінки української поезії 70–90-х рр. XIX ст. (Я. Щоголів, І. Манжура, П. Грабовський).
4. Українська література кінця XIX – початку XX ст. (огляд).

11 клас

5. Українська література 1920–1930-х рр. (огляд).
6. Література в Західній Україні (до 1939 року).
7. «Празька школа» поетів (огляд).
8. Українська література 1940–1950-х рр. (огляд).
9. Поети-шістдесятники (огляд).
10. «Київська школа» поетів (огляд).
11. Українська історична проза (огляд).
12. Українська драматургія 1960–1990 рр. (огляд).
13. Сучасна українська література (огляд).

Для написання лекції знайти й опрацювати відповідні літературознавчі джерела (не менше 5–6), зазначити їх у списку бібліографії.

Теми подано за наступною програмою української літератури:

Українська література. 10–11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). Профільний рівень [Електронний ресурс] / М. Г. Жулинський, Г. Ф. Семенюк та ін. ; за заг. ред. Р. В. Мовчан. – Режим доступу до докум.: <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>.

Практичне заняття 4

Типологія уроків української літератури у старшій профільній школі

1. Концепція літературної освіти в 11-річній школі про типи уроків у профільних класах.
2. Нестандартні уроки української літератури, їх види.
3. Урок компаративного аналізу, методика його проведення.

4. Специфіка бінарного уроку.

Список літератури

1. Ганіч Н. «Сильне, як смерть»кохання у творах «Три зозулі з поклоном» Гр. Тютюнника і «Гранатовий браслет» О. Купріна (урок компаративного аналізу в 11 класі) / Н. Ганіч// Дивослово. – 2009. –№ 3. – С. 12–15.

2. Гордієнко О. Проблема порівняльного вивчення творів зарубіжної та української літератури / О. Гордієнко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007.–№ 7.–С. 26–29.

3. Дяченко-Лисенко Л. Казкове і реалістичне у творах Б. Харчука й Антуана де Сент-Екзюпері (урок компаративного аналізу повістей «Планетник» і «Маленький принц») / Л. Дяченко-Лисенко, С. Коваленко// Дивослово. – 2008.–№ 1. – С. 16–17.

4. Кондрашова Л. Переосмислення історичного минулого в поемі В. Сосюри «Мазепа» (бінарний урок з української літератури та історії України в 10 класі) / Л.Кондрашова,М. Кондрашова // Дивослово. – 2008. –№ 5. – С. 30–34.

5. Машталер Г. В. Особливості вивчення української літератури в гімназії : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.02 /Г.В.Машталер.– К., 2000. – 15с.

6. МозговаЛ. Технологія гендерної літературної освіти: система уроків у старшій школі / Л. Мозгова // Дивослово. – 2010. – № 3. – С. 6–10.

7. Нетрадиційні уроки. Українська література. 5–12класи / упоряд.: Л. І. Нечволод. – Харків : Торсінг плюс, 2007. – 252с.

8. Нестандартні уроки з української мови та літератури: навч. посіб. / упоряд. : О. М. Чхайло. – Харків: Основа, 2006. – 208с.

9. Павлів І. «Бояриня» Лесі Українки: трагедія рідного краю на тлі родинного життя героїв (урок-відкриття в 10 класі філологічного профілю) / І. Павлів // Дивослово.–2011. –№ 2.– С. 5–12.

10. ПентилюкМ. Сучасні підходи до типології уроків / М. Пентилюк // Дивослово. – 2008. – № 6. – С. 2–5.

11. Островецька Н. Нетипові форми організації навчання та їх аналіз / Н. Островецька // Відкритий урок. – 2007. –№ 3. – С. 62–80.

12. Слюсар А. Знавець роману Валер'яна Підмогильного «Місто». Урок-гра в 11 класі / А. Слюсар // Дивослово. – 2009. –№ 12. – С. 17–21.

13. Савута Ж.В. Духовні «перетворення» героїв Ф.Кафки та М.Хвильового: урок з елементами компаративного аналізу. 11 клас / Ж. В. Савута// Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2002. – № 7. – С. 33–37.

14. Фасоля А. Зустріч з поетами Нью-Йоркської групи: урок-круглий стіл: 11 клас / А. Фасоля// Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 5. – С. 36–46.

15. Шевченко Г. Біблійно-психологічні мотиви повісті Ольги Кобилянської «Земля». Урок-прес-конференція в 10 класі / Г.Шевченко// Дивослово. – 2009. – № 2. – С. 22–27.

16. Янкович О. В. Психологія літературного героя у контексті психології особистості: урок-компаративне дослідження за творами К. Гамсуна та М. Коцюбинського. 10 клас / О. В. Янкович, І. Д. Ханчук // Зарубіжна література в школах України. – 2009. – № 2. – С. 59–64.

Завдання для самостійної роботи студентів

Група з 4–5 осіб готує рольову гру «Нестандартний урок української літератури в старшій школі». Пропоновані форми уроку:

- 1) прес-конференція;
- 2) ток-шоу;
- 3) круглий стіл;
- 4) засідання експертної групи;
- 5) дебати;
- 6) аукціон;
- 7) літературно-мистецька вітальня;
- 8) літературна кав'ярня;
- 9) компаративний урок;
- 10) бінарний урок з української літератури та історії.

Практичне заняття 5

Новітні технології викладання української літератури в школах вищого рівня

1. Методика проведення уроку української літератури в старших класах за Г. Токмань.

2. Модель уроку української літератури – філософського дослідження.

3. Модель уроку української літератури – психологічного дослідження.

4. Модель уроку української літератури – історичного дослідження.

Список літератури

1. Бондаренко Ю. Принципи вивчення літератури на філософсько-історичних засадах / Ю. Бондаренко// Українська мова і література в школі. – 2008. – № 4. – С. 33–36.

2. Бондаренко Ю. І. Вивчення української літератури на філософсько-історичних засадах : плани-конспекти уроків за творами І. Нечуя-Левицького, І. Франка, М. Коцюбинського, П. Загребельного, Л. Костенко, В. Стуса: посіб. / Ю. І. Бондаренко. – Ніжин : Видавництво НДУ, 2007. – 139с.

3. Міхно О. Розвиток дослідницьких здібностей старшокласників на уроці української літератури / О. Міхно // Українська мова і література в школі. – 2008. – № 5. – С. 5–10.

4. Міхно О. Організація дослідницької діяльності учнів під час вивчення життєвого і творчого шляху В. Підмогильного / О. Міхно // Українська мова і література. – 2008. – № 2. – С. 26–31.

5. Сергієнко А. Пріоритет групових технологій на сучасному особистісно-зорієнтованому уроці української літератури / А. Сергієнко // Українська мова і література в школі. – 2008. – № 1. – С. 24–28.

6. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Токмань. – К.: Міленіум, 2002. – 326 с.

7. Токмань Г. Сучасні навчальні технології та методи викладання української літератури / Г. Токмань // Дивослово. – 2002. – № 10. – С. 39–45.

8. Федоренко В. Л. Авторські ігрові проекти : навч.-метод. посіб. / В. Л. Федоренко. – К. : СПД Богданова А. Д., 2007. – 237 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Група з двох осіб має розробити модель уроку української літератури – філософського (психологічного, історичного) дослідження для 10–11 класів. Тема уроку за вибором студентів. Звертаємо увагу, що теми сформульовано відповідно до Програми для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). Профільний рівень [Електронний ресурс] / М. Г. Жулинський, Г.Ф. Семенюк та ін.; за заг. ред. Р.В. Мовчан. – Режим доступу до докум.: <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>.

Теми уроку української літератури – психологічного дослідження:

1. І. Нечуй-Левицький «Князь Єремія Вишневецький».
2. Б. Грінченко «Каторжна», «Дзвоник».
3. І. Франко «Зів'яле листя».
4. І. Франко «Сойчине крило».
5. М. Коцюбинський «Intermezzo».
6. М. Коцюбинський «Fata morgana».
7. О. Кобилянська «Valse melancholique».
8. О. Кобилянська «Земля»

9. М. Хвильовий «Я (Романтика)».
10. В. Підмогильний «Місто».

Теми уроку української літератури – філософського дослідження:

1. І. Франко «Мойсей».
2. О. Кобилянська «Земля».
3. М. Коцюбинський «Тіні забутих предків».
4. В. Винниченко «Гріх».
5. Поезія Є. Плужника.
6. Поезія Б.-І. Антонича.
7. О. Довженко «Зачарована Десна».
8. Г. Тютюнник «Оддавали Катрю».
9. «Київська школа» поезії.
10. Поезія В. Стуса.

Теми уроку української літератури – історичного дослідження:

1. Історико-культурні умови розвитку української літератури в другій половині XIX ст.
2. Панас Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».
3. В. Стефаник «Камінний хрест».
4. Леся Українка «Бояриня».
5. Українська література 1920–1930-х років.
6. М. Куліш «Мина Мазайло».
7. О. Довженко «Україна в огні» або «Щоденник».
8. І. Багряний «Тигролови» або «Огненне коло».
9. П. Загребельний «Диво».
10. Сучасна українська література (огляд).

Практичне заняття 6

Письмові роботи з української літератури в 10–11 класах

1. Специфіка письмових робіт на літературні теми, їх види.
2. Творчі роботи учнів у старших класах.
3. Твори на публіцистичні теми в старшій школі.
4. Написання анотацій і рецензій, підготовка рефератів і доповідей старшокласниками.
5. Норми оцінювання письмових робіт в 10 – 11 класах.

Список літератури

1. Грибіниченко Т. О. Вчимося писати твір з української літератури: 8–11 кл. / Т. О. Грибіниченко, Г. О. Козачук. – К.: Либідь, 2000. – 272 с.
2. Золотухін Г. О. Твір з української мови та літератури : посіб. для старшокласників та абітурієнтів / Г. О. Золотухін, І. І. Жебка, Н. П. Литвиненко. – К. : Наук. думка, 1996. – 190 с.
3. Мірошниченко С. А. Як писати твори: поради та приклади написання творів з усіх тем 7–11 класів та вступних іспитів/ С. А. Мірошниченко. – Донецьк: Сталкер, 1998. – 463 с.
4. Неділько В. Я. Методика викладання української літератури в середній школі: підручник для студентів ун-тів і пед. ун-тів / В. Я. Неділько. – К. : Вища шк., 1978. – 248 с.
5. Цимбалюк В. І. Учнівський твір у середній школі: Книга для вчителя / В. І. Цимбалюк. – К.: Освіта, 1997. – 207 с.
6. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. / Є. А. Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с.
7. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі: метод. посіб. для вчителів / Б. І. Степанишин. – К.: Проза, 1995. – 255 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Розробити тематику (не менше 10 тем) письмових робіт для 11 класу (профіль української філології).
2. Написати нетрадиційну рецензію (віршовану, сатиричну, діалог, есе, лист, щоденник тощо). Обґрунтувати доцільність такого виду роботи у старшій школі.

Практичне заняття 7–8

Моделі комплексної взаємодії мистецтв на уроках української літератури в старшій школі

1. Основні напрями використання образотворчого мистецтва у процесі вивчення української літератури.
2. Методи і прийоми викладання української літератури у взаємозв'язку з музикою.
3. Слово й кіно на уроках літератури. Зіставлення літературного твору та його екранізації.

Список літератури

1. Брюховецька Л. І. Література і кіно : проблеми взаємин : літ.-критич. нарис / Л. І. Брюховецька. – К.: Рад. письменник, 1988. – 183 с.

2. Волошина Н. Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури / Н. Й. Волошина.– К.: Рад. школа, 1985. – 102с.
3. Жила С. Мозаїка мистецтв на уроках української літератури: посіб. для вчителя / С. Жила.– Харків : ФОП Стеценко, 2010. – 284с.
4. Жила С. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи / С. Жила.– Чернігів, 2004. – 358 с.
5. Інтегровані уроки з української мови та літератури: навч.-метод. посіб. /упоряд. : Н.В. Кучерук.– Харків : Основа, 2007. –205с.
6. Машенко М. М. Джерела гармонійної краси: музика і живопис на уроках української радянської літератури / М. М. Машенко.– К.: Рад. школа, 1978. – 325 с.
7. Нестандартні уроки з української мови та літератури: навч. посіб. / упоряд. : О. М. Чхайло. – Харків :Основа, 2006. – 208с.
8. Старкова З. С.Литература и живопись: Книга для учащихся / З. С. Старкова.– М.: Просвещение, 1985. – 112с.
9. Цалай-Якименко О. Поезія і музика / О. Цалай-Якименко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях, колегіумах. – 1999. –№ 1. – С. 5–10.

Завдання для самостійної роботи студентів

Група з 4–5 студентів готує один проєкт із шести запропонованих.

Проект 1. Вивчення літопису «Повість врем'яних літ» у взаємозв'язках із культовою архітектурою і релігійним малярством

1. Охарактеризуйте самотутню культуру Київської Русі-України, використовуючи репродукції архітектурних споруд, ікон, фрескових зображень.
2. Знайдіть малярські, графічні, скульптурні роботи, присвячені великим князям Київської Русі. Проведіть паралелі між зображенням постатей князів у «Повісті» й образотворчому мистецтві.
3. На основі літопису підготуйте повідомлення «Рівноапостольний князь Володимир» або «Княгиня Ольга – християнка». Повідомлення виголосити із коментуванням відповідних ікон.
4. Проілюструйте наступну думку посиленнями на літературний та іконографічний матеріали: «Події життя «Повісті про Бориса і Гліба», переносили героїв із земного світу у світ вічний, нетлінний, символічність якого потребувала будувати біографії за певною канонічною схемою: незвичайне народження, життя і прижиттєві страждання, мученицька смерть, чудеса, творені ними».

5. Проаналізуйте ікону «Святі Борис і Гліб» Київської школи XII–XIII ст. Доведіть, що «найдавніша українська ікона «тепла» за колоритом. Коричневі, темнуваті візантійські фарби ожили й заграли в Києві черв'яним золотом, що створило зовсім інший експресивний лад» (Д. Степовик).

Список літератури

1. Буслаев Ф.И. Древнерусская литература и православное искусство / Ф. И. Буслаев. – СПб.: Лига Плюс, 2001. – 351 с.
2. Васюта С. Роль методу наочності у розкритті образності поетичного слова на уроках літератури в старших класах / С. Васюта // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 11. – С. 23–28.
3. Жила С. Мозаїка мистецтв на уроках української літератури: посіб. для вчителя / С. Жила. – Харків: ФОП Стеценко, 2010. – 284 с.
4. Карнабіда А.А. Чернігів: архітектурно-історичний нарис / А. А. Карнабіда. – К.: Будівельник, 1980. – 232 с.
5. Козак Н.Б. Образ і влада. Княжі портрети у мистецтві Київської Русі XI ст. / Н.Б. Козак. – Львів : Ліга-Прес, 2007. – 156 с.
6. Машенко М.М. Музика і живопис на уроках літератури / М. М. Машенко. – К.: Рад. школа, 1971. – 136 с.
7. Нікітенко Н. М. Свята Софія Київська: історія в мистецтві / Н. М. Нікітенко ; Національний заповідник «Софія Київська»; НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. – К.: Академперіодика, 2003. – 332 с.
8. Повість врем'яних літ / переказ В. Близнець. – Харків : Фоліо, 2008. – 317 с.
9. Попович М. Нарис історії культури України / М. Попович. – К. : АртЕк, 1999. – 727 с.
10. Степовик Д. Історія української ікони X–XX століть / Д. Степовик. – К.: Либідь, 1996. – 440 с.
11. Степовик Д. Скарби України : наук.-худ. книга / Д. Степовик. – К.: Веселка, 1991. – 400 с.
12. Українська ікона XI–XVIII століть. The Ukrainian Icon of the 11th–18th Centuries: держ. збір. України: альбом / (текст і упоряд.) Л. Міляєва, М. Гелитович. – К.: Духовна спадщина України, 2007. – 527 с.

Проект 2. Українське бароко в літературі, архітектурі, образотворчому мистецтві

1. Назвіть риси, властиві літературі й архітектурі бароко. Проілюструйте прикладами.

2. Доведіть, що в творчості Л. Барановича та І. Величковського відображене світосприймання барокової людини.

Прокоментуйте такий вірш Лазаря Барановича:

Маєш у льохах меди ти,
Раджу їх до раків пити.
Плистимуть при тій нагоді!
Навіть швидше, ніж по льоді...
Всі ідуть там за спасибі
Вбрід вина, медів і хліба.
Кожен там всього дістане,
Є усе при гойнім Пані.
А закінчується ось так:
Хай, ждучи оту нагоду,
Всі святі їдять хліб-воду,
Буде в світі голодніше,
В небі їстиме ситніше.
Тож постіться й ви з такими,
Смачно поїсте з святими.

3. Знайдіть портрети епохи бароко, які представили людину як поле боріння святості і чуттєвості, тіла і духу.

4. Назвіть літературні твори, в яких втілена визначальна риса духовного життя доби українського бароко – розірваність між аскезою та гедонізмом.

5. Проаналізуйте два поетичні відгуки на твори вітчизняної барокової культури, зокрема на ікони із зображенням святих-великомучениць. Який із них є більш тонким проникненням у світ барокової традиції?

М. Бажан:

І творчий хист, що не втомивсь, не встиг,
Снопи принадних зел на камені поклав,
Як груди дів, гарячих і нечистих,
У шпетних ігрищах уяв.
...Ще тих століть,
коли в серця
Вливалась пристрасть хтивого бароко.

М. Філянський:

Очей приглушенная воля,
Кривавий піт на блідім чолі
І катування, й каяття
За хвилю ясну життя.

Список літератури

1. Бескорса В. М. Трансформація бароко в художній культурі України XVII–XVIII ст.: автореф. дис. на здоб. ступ. канд. мистецтвознавства / В. М. Бескорса. – Харків, 2005. – 20с.
2. Величковський І. Повне зібрання творів. Дзигар цілий і напівдзигарик / І. Величковський. – К. : Дніпро, 2004. – 192с.
3. Макаров А. Світло українського бароко / А. Макаров.– К. : Мистецтво, 1994. – 287 с.
4. Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII–XVIII століть: посіб. для вчителя / О. М. Ніколенко. – Харків : Ранок, 2003. – 224 с.
5. Нестандартні уроки з української мови та літератури: навч. посіб. / упоряд. : О. М. Чхайло. – Харків: Основа, 2006. – 208с.
6. Соболев В. О. З глибини віків: вивчення давньої української літератури в школі : посіб. для вчителя / В. О. Соболев. – К. : Зодіак-ЕКО, 1995. – 192с.
7. Сорока М. І. Зорова поезія в українській літературі кінця XVI – XVIII ст. / М. І. Сорока.– К., 1997. – 208с.
8. Українське бароко та європейський контекст: архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика / відп.ред. О.К. Федорук. – К.: Наук. думка, 1991. – 256 с.
9. Українська поезія сер. XVII ст. / упоряд. : В. І. Кречотня, М. М. Сулими. – К. : Наук. думка, 1992. – 335 с.
10. Шевнюк О. Л. Культурологія: навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. – К.: Знання-прес, 2004. – 353 с.

Проект 3. Романтична концепція світу і людини в різних видах мистецтва

1. Знайдіть твори українських поетів-романтиків, в яких утверджується концепція двосвітності – протилежності ідеалу і дійсності, людини та суспільства.
2. Проілюструйте портретами О. Кипренського, К. Брюллова, Е. Делакруана наступну думку: «Романтик – мрійник: він свідомо жадав недосяжного, завмирав у безперервному мучеництві і повертався в осоружну дійсність, чекаючи неминучої розв'язки».
3. Ознайомтеся з картинами А. Куїнджі («Чумацький шлях», «Ніч на Дніпрі», «Вечір на Україні»). Які з них можна використати як ілюстрації до віршів П. Гулака-Артемівського («Рибалка»), Є. Гребінки («Українська мелодія»), М. Костомарова («Соловейко»), В. Забіли («Соловей»), М. Петренка («Небо»)?
4. Доведіть, спираючись на музичні твори («Мрії кохання» Ф. Ліста, опера «Травіата» Дж. Верді, опера «Кармен» Ж. Бізе, музичні образи Ф. Шопена), що романтичне кохання утверджувалося як вільне волевиявлення.

5. Доведіть, що естетизація минулого, ностальгія за козаччиною відчутні як в літературних, так і малярських творах доби романтизму. В яких творах наявний образ української землі як втраченого раю?

6. Порівняйте образи гайдамаків в однойменній поемі Т.Шевченка і на картині І.Їжакевича «Гайдамаки під Уманню».

Список літератури

1. Гулак-Артемівський П. П. Твори/ П. П. Гулак-Артемівський;упоряд., вступ. ст. та прим. Б. А. Деркача. – К.: Дніпро, 1978. – 159 с.
2. Гребінка Є. П. Вибране: байки, поезії, переклади / Є. П. Гребінка, Л. І. Глібов. – Донецьк: Донбас, 2007. – 181 с.
3. Ковалевська М.І.С. Їжакевич–заслужений діяч мистецтв УРСР / М. Ковалевська. – К.: Мистецтво, 1949. – 52 с.
4. Карл Брюллов:живопись, графика / авт.-сост. Г.Леонтьева. – СПб. : Аврора, 1996. – 159с.
5. Костомаров М.І. Твори: в 2 т. / М. І. Костомаров; упоряд. Є. С. Шабліовський, В. С. Бородин. – К. : Дніпро, 1967. – Т. 1: Поетичні твори; Драматичні твори.– 414с.
6. Могила А. Поезії/ А. Могила, І. Галка. – К.: Рад. письменник, 1972. – 334 с.
7. Неведомский М. П.А.И.Куинджи / М. П. Неведомский,И. Е. Репин. – М., 1997. – 368с.
8. Ніколенко О. М.Романтизм у поезії. Г.Гейне, Дж.Г.Байрон, А. Міцкевич, Г.Лонгфелло: посіб. для вчителя / О. М. Ніколенко. – Харків : Ранок, 2003. – 176с.
9. Нудьга Г. Два поети-романтики. Віктор Забіла – Михайло Петренко. Поезії / Г. Нудьга.– К.,1960. – 132 с.
10. Прокофьева М. Н. Делакура / М. Н. Прокофьева. – М.: Изобразительное искусство, 1998. – 135 с.
11. Тетерина Д. Романтизм – стиль української літератури / Д. Тетерина. –К. : Рада, 1997. – 252с.
12. Українські поети-романтики : поетичні твори / за ред. І.О. Дзеверіна (голова) та ін. – К. : Наук. думка, 1987. – 592 с.

Проект 4.Тарас Шевченко в літературі,живописіімузиці

1. Прокоментуйте автопортрети Т. Шевченка. Доведіть доцільність їх використання під час вивчення життєвого шляху поета.

2. Порівняти«дві Катерини» (поетичну і живописну)Т. Шевченка. Під часаналізу живописного полотна звернути увагу на композицію (передній і задній плани), колорит, героїв, динаміку руху, пейзаж.

3. Змоделюйте фрагмент уроку за темою «Поема «Катерина» Т.Шевченка з використанням серії ілюстрацій Ф. Кричевського й О. Івахненко за мотивами твору.

4. Знайдіть картини Т.Шевченка, які б могли стати ілюстраціями до його творів «Розрита могила», «Чигрине, Чигрине...», «Стоїть в селі Суботові...».

5. Охарактеризуйте біблійні мотиви й образи поетичних творів Т. Шевченка. Знайдіть його малярські роботи біблійної тематики.

6. Порівняйте класичну і «рокову» версію пісенного виконання віршів Т. Шевченка, запропоновані композитором М. Лисенком і рок-гуртом «Кому Вниз».

Список літератури

1. Шевченко Т. Г. Автопортрети Тараса Шевченка: альбом / Т. Г. Шевченко ; упоряд. і авт. вступ. ст. Л. В. Владич. – К.: Мистецтво, 1973. – 79 с.

2. Говдя П. Шевченко – художник: нарис / П. Говдя. – К.: Мистецтво, 1955. – 80с.

3. Доля. Книга про Тараса Шевченка в образах та фактах / упоряд. : В. Шевчук. – К.: Дніпро, 1993. – 779с.

4. Жаборюк А. А. Малярська творчість Тараса Шевченка / А.А.Жаборюк. – Одеса : Астропринт, 2000. – 120с.

5. Жила С. Поема Тараса Шевченка «Катерина» і «сюїта» живописних та графічних Катерин / С. Жила // Мозаїка мистецтв на уроках української літератури: посіб. для вчителя / С.Жила. – Харків: ФОП Стеценко, 2010. – С. 56–63.

6. Зарічна Н. Дві «Катерини» Тараса Шевченка (урок у 9 класі) / Н. Зарічна, Т. Тарасова// Дивослово. – 2011.– №3. – С. 29–32.

7. Жила С.«Тут Шевченко присутній. Присутні ми...»: (Вивчення біографії Т. Шевченка у взаємозв'язку з образотворчим мистецтвом) / С. Жила//Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – № 1. – С. 41–51.

8. Касіян В. І. Мистецтво Тараса Шевченка / В. І. Касіян. – К.: Знання, 1963. – 77с.

9. Овсійчук В. Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури / В. Овсійчук. – Львів, 2008. – 414с.

10. Прядка В. Т. Шевченко – видатний художник. Цінність його живописної спадщини / В.Т.Прядка // Українська мова і література в школі. – 2004.– № 2. – С. 35–38.

11. Прядка В. Творчий шлях Т. Г. Шевченка і мистецтвознавство / В.Прядка // Українська мова і література в школі. – 2006. –№1. – С. 10–15.

12. Тарас Шевченко– художник: Дослідження. Розвідки. Публікації/ передмова В. І. Касіяна. – К.: Мистецтво, 1963. – 153 с.
13. Тарахан-Берега З.П. Шевченко-поет і художник / З. П. Тарахан-Берега. – К.: Наук. думка, 1985. – 184 с.
14. Старкова З. С. Литература и живопись: Книга для учащихся / З. С. Старкова. – М.: Просвещение, 1985. – 112с.
15. Степанишин Б. І. Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка в школі: методична трилогія / Б. І. Степанишин. – К.: Проза, 1999. – 384с.
16. Ткач А. «Український Рембрандт» (матеріали до вивчення художньої спадщини Тараса Шевченка) / А.Ткач // Дивослово. – 2011.–№ 3. – С.17–25.

Проект 5. Моделі комплексної взаємодії мистецтв у процесі вивчення творчості М. Коцюбинського

1. Знайдіть картини художників, які можна використати на уроці української літератури для характеристики імпресіонізму. Прокоментуйте вибір.
2. Наведіть приклади з художніх творів М. Коцюбинського, які б проілюстрували наступну думку митця: «Письменнику треба знати фарби, як і художникові, а для цього треба бути художником. Це б йому багато помагало розбиратися в загальній кольоровій стихії і сприяло б утворенню гармонійного цілого з психологією моменту дії. Так би мовити, щоб фарби приходили на допомогу слова».
3. Визначте, який з текстів написано рукою М. Коцюбинського, а який – «деформовано»? Поясніть, як відчувається стилістика імпресіоністичного письма як способу відображення відповідного світобачення.
  - а) «Їй не спиться. Вона відчиняє вікно своєї хати...Ціле море дерев у цвіту...м'якими чорними хвилями котиться навкруги...Спить містечко, як купа чорних скель...Ні звуку, ні блиску під хмарним небом, тільки запахи душать груди та тріпочеться оддаль глухе калатало, немов перебої серця незримого велетня...Яке се нове для Христини...Вона відчуває...»
  - б) «Їй не спиться. Вона відчиняє вікно своєї хати. Пружні гілочки з біло-рожевими квітами заглядають до неї. Невелике містечко ще спить. Під хмарним небом не чути звуків. Тільки запахи душать груди та тріпочеться оддаль глухе калатало, відзиваючись в її серці. Це нові невидані відчуття для Христини».
4. Ознайомтесь із серією графічних ілюстрацій О. Кульчицької, І. Філонова, гравюрами Г. Якутовича до повісті «Тіні забутих предків». Складіть орієнтовні запитання для підсумкової бесіди зі школярами про повість і графічні цикли до неї.
5. Порівняйте літературний твір «Тіні забутих предків» і його екранізацію. Під час перегляду фільму зверніть увагу на композиційну відмінність від

першотвору, зміну сюжетних деталей, насиченість фільму фольклорним та етнографічним матеріалом, колористичну тональність, музичне оформлення, рух камери.

6. Складіть план-конспект синтезованого уроку, який був би присвячений порівняльному аналізу суміжних видів мистецтва за темою «Тіні забутих предків»: повість, графічні твори, фільм».

Список літератури

1. Агеева В. П. Українська імпресіоністична проза /В. П. Агеева. – К.: Либідь,1994. – 158с.

2. Белічко Ю. В. Георгій В'ячеславович Якутович / Ю. В. Белічко. – К.: Мистецтво, 1970. –279 с.

3. Брюховецька Л. І. Література і кіно : проблеми взаємин : літ.-критич. нарис / Л. І. Брюховецька.– К.: Рад. письменник. 1988. – 183 с.

4. Волошина Н. Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури / Н. Й. Волошина.– К.: Рад. школа, 1985. – 102с.

5. Довженко І.Б.Поетика фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків». Монтаж: науково-метод. розробка / І. Б. Довженко.– К.: КВІЦ, 2001. – 56 с.

6. Импрессионизм: история, картины, биографии / сост. И.Г. Мосин. – СПб.:Издательский Дом «Кристалл», 2002. – 96с.

7. Импрессионизм: иллюстрированная энциклопедия/ сост. И. Г. Мосин. – СПб. : СЗКЭО «Кристалл», 2004. – 319с.

8. Жила С. Мозаїка мистецтв на уроках української літератури: посіб. для вчителя / С.Жила.– Харків: ФОП Стеценко, 2010. – 284 с.

9. Жила С. «Тіні забутих предків» і конгеніальні твори живопису й графіки [Електронний ресурс] / С. Жила // Матеріали науково-практичної конференції «Феномен Михайла Коцюбинського у художніх вимірах українства», що відбулася в Чернігівському літературно-меморіальному музеї-заповіднику М. Коцюбинського 16–17 вересня 2009 р. до 145-річчя від дня народження М. Коцюбинського. – Режим доступу до докум.: http://kotsubinsky.org/load/naukovi_materiali/materiali_naukovo_praktichnoji_konferenciji_fenomen_mikhajla_kocjubinskogo_u_khudozhnikh_vimirakh_ukrajinstva/3-1-0-10.

10. Корогодський Р. «Тіні забутих предків»: повість, сценарій, фільм / Р. Корогодський // Слово і час. – 1994.– № 9–10.

11. Кузнецов Ю.Б. Слідами феї Моргани: вивчення творчості М. М. Коцюбинського в школі: посіб. для вчителя / Ю.Б. Кузнецов, П. І. Орлик. – К.: Рад. школа, 1990. – 208с.

12. Параджанов С. Розкадровки до фільму «Тіні забутих предків» / С. Параджанов. – К.: Академія, 1998. – 176с.
13. Погрібна Л.З. Твори М.Коцюбинського на екрані / Л.З.Погрібна. – К.: Наук.думка, 1971. – 157 с.
14. Сенів І.В. Творчість Олени Львівни Кульчицької / І.В.Сенів. – К.: АН УРСР, 1961. – 160 с.
15. Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://kotsubinsky.org/>.

Проект 6. Єдність слова й музики на уроках української літератури

1. Знайдіть біографічні відомості про музичну обдарованість українських письменників. Назвіть художні твори, в яких звучить музика або про неї йдеться.
2. Доберіть музичні фрагменти, які б створювали завчасну емоційно-образну настанову на сприймання новели О.Кобилянської «Valse melancolique».
3. Порівняйте твір Станіслава Людкевича «Меланхолійний вальс» або Миколи Лисенка «Меланхолійний вальс» із описом музичної композиції у новелі О. Кобилянської.
4. Проілюструйте цитатами зі збірки П.Тичини «Сонячні кларнети» наступні думки літературознавців:
  - а) «Ніби щойно прокинувшись, він [П.Тичина] відкрив очі на світ і основне начало всесвіту побачив у ритмічному русі, гармонійному звукові, музиці. Цей ритм всесвіту і є сонячними кларнетами. (О.Білецький);
  - б) «Світ «Сонячних кларнетів» сповнений дзвінких пастельних барв і пастельних звуків. Світлові і звукові барви в ньому не мають свого чіткого розрізнення: розмиті по краях, вони творять найбільш життєздатний божественний хаос первотворіння – це різнобарвна світлова музика сонячних кларнетів, які, за визначенням Андрія Ніковського, нагадують щось подібне до довгих блискучих трембіт в руках янголів на картині «Страшного суду» Мікеланджело. Кларнети –це сурми світла, космічного ритму, трембіти, зіткані з проміння. Їх легкий граючий ритм, високе і дзвінке голосіння, граціозні форшлаги і фіоритурки, розложисте стаккато і лагідне легато чується в деяких поезіях Павла Тичини зовсім виразно» (В.Стус).
5. Доберіть музику для мелодекламації віршів П.Тичини «Арфами, арфами...», «О, панно Інно...», «З кохання плакав я...», «Коливалося флейтами...».
6. Знайдіть пісні та романси на слова поетів-шістдесятників (М. Вінграновський, В.Симоненко, Л.Костенко, Д.Павличко та ін.), виконайте один із вокальних творів.

Список літератури

1. Балагура Т. Мальована музика слова: конспект інтегрованого уроку / Т. Балагура // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2004.–№ 1. – С.51–55.
2. Гуменюк В. Творчість Павла Тичини в контексті мистецьких віянь його доби / В.Гуменюк// Дивослово. – 2005.–№5. – С.56–60.
3. Жила С. «Кобилянська жила огнем душі...»: (Вивченнябіографії О. Кобилянської у взаємозв'язку з суміжними мистецтвами) / С.Жила// Українська література в загальноосвітній школі.– 1999. – №3. – С.13–15.
4. Жила С.О. Музика на уроках української літератури: метод. рекомендації/ С.О.Жила.– Чернігів, 2001. – 185 с.
5. Литература и музыка : метод. разработка для студ. подгот. отделения / сост. С. В.Алехина, Т. И. Бессонова.– К. : НАУ, 2006. – 54с.
6. Молочко С. «...Не людина, а музика» / С.Молочко//Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.– 2003.–№ 6. – С. 60–70.
7. Павло Тичина: життя і творчість у документах, фотографіях, ілюстраціях: альбом / упоряд. : В.І.Грунічев, С.М.Шаховський. – К.: Рад. школа, 1974. – 232 с.
8. Стус В. С. Феномен доби (сходження на голгофу слави) / В. С. Стус. – К.: Знання, 1993. – 96 с.
9. Цалай-Якименко О. Поезія і музика / О. Цалай-Якименко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях, колегіумах. – 1999. –№ 1. – С. 5–12.
10. Пісні [Електронний ресурс].–Режим доступу:pisni.org.ua.

Практичне заняття9

Інтернет-ресурси на уроках української літератури в старшій школі

1. Електронні фонди бібліотек. Віртуальна бібліографічна довідка.
2. Літературознавчі матеріали на сайтах періодичних видань.
3. Сайти літературно-меморіальних музеїв України.
4. Звернення до сайтів художніх та історичних музеїв на уроках української літератури.

Список літератури

1. АнохинС. Интернет в образовании: смещение фокуса с аудитории на личность / С.Анохин // Директор школы. – 2008. –№ 3. – С. 33–37.
2. Галеева И.С. Интернет как инструмент библиографического поиска / И. С. Галеева; науч. ред. М. И. Вершинин. – СПб.: Профессия, 2007. – 248 с.

3. Гуржій А. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології і система Інтернет для освіти / А.Гуржій // Освіта України. – 2004. –№ 22.
4. Інтернет-ресурси України: каталог адрес укр. сайтів: довід. вид. / уклад. : В. В. Камишин, О. Л. Сухий, П. М. Конопльов та ін.; заред. В. Д. Пархоменка ; Укр. ін-т наук.-техн. і екон. інформації (УкрІНТЕІ). – 2-ге вид. – К.: УкрІНТЕІ, 2004. – 239 с.
5. Корецька Л. В. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у підвищенні кваліфікації вчителя / Л. В. Корецька // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2007. –№ 1. – С. 4–6.
6. Кузнецов И. Н. Интернет в учебной и научной работе: практ. пособ. / И. Н. Кузнецов. – 2-е изд. – М.: Дашков и К, 2005. – 192 с.
7. Макашова Ю. Як підготувати людину до життя в інформаційному суспільстві? : комп'ютерні технології на уроках української мови та літератури / Ю. Макашова // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2009. – № 11.– С. 6–15.
8. Мельничук О. Internet у школі: організація і навчання / О.Мельничук // Рідна школа. – 2001. –№ 11. – С. 37–38.
9. Новожилова Н. Использование интернет-технологий в исследовательской деятельности учителей и учащихся / Н. Новожилова // Завуч. – 2003. –№ 8. – С. 118–125.
10. Оліфіренко В. В. Інтернет на уроках української літератури: посіб.-довід. для вчителів та учнів 9–11 класів / В. В. Оліфіренко, С. М. Оліфіренко. – К.: Грамота, 2007. – 208 с.
11. Петриченко С. В. Інтернет на уроках української літератури / С. В. Петриченко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2009.–№11. – С. 30–31.
12. Трофимов О. Є. Підготовка майбутніх учителів до використання аудіовізуальних і комп'ютерних технологій навчання: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.04 /О. Є. Трофимов. – Харків, 2002. – 19с.
13. Хроменко І. Інформаційно-комунікаційні технології на уроках світової літератури: заняття № 9 / І. Хроменко // Зарубіжна література в школах України. – 2012. –№ 1. – С. 22–26.
14. Яшанов С. М. Формування у майбутніх учителів умінь і навичок самостійної навчальної роботи у процесі використання нових інформаційних технологій: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.09 / С. М. Яшанов; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2003. – 20 с.

Завдання для самостійної роботи студентів

Групи з 4–5 осіб виконують нижченаведені завдання.

Завдання для першої групи

1. Реалізувати творчий проект «Віртуальний музей письменника». Презентувати біографію і творчість українського письменника кінця ХІХ – початку ХХ ст. (за вибором студентів).

2. Змонтувати відеосюжет про донецький період життя В. Стуса. До кожного епізоду розробити відповідні завдання, які учні виконають під час уроку.

3. Звертаючись до інтернет-ресурсів, проілюструвати художню концепцію експресіонізму («самотня людина у ворожому до неї світі») творами В. Стефаніка і картинами Е. Мунка.

Завдання для другої групи

1. Реалізувати творчий проект «Віртуальний музей письменника». Презентувати біографію і творчість українського письменника періоду 1920–1930-х років (за вибором студентів).

2. Підготувати віртуальну екскурсію Чернігівським літературно-меморіальним музеєм-заповідником Михайла Коцюбинського: (<http://kotsubinsky.org>).

3. Дібрати до картини Ф. Кричевського «Життя. Триптих (Любов. Сім'я. Повернення)» відповідні поетичні рядки, які б відображували основну ідею малярського твору. Картину можна знайти на сайті Національного художнього музею України (<http://namu.kiev.ua>).

Завдання для третьої групи

1. Реалізувати творчий проект «Віртуальний музей письменника». Презентувати біографію і творчість українського письменника із літературного покоління «шістдесятників» (за вибором студентів).

2. Скласти невеличку доповідь «Мистецтво слова і мистецтво пензля у творах М. Коцюбинського», використавши матеріали сайту Чернігівського літературно-меморіального музею-заповіднику Михайла Коцюбинського (<http://kotsubinsky.org>).

3. На сайті Національного художнього музею України (<http://namu.kiev.ua>) вибрати ті картини, на яких зображено козацтво. Визначити, ілюстраціями до яких творів українських письменників ХІХ століття вони могли б стати.

Завдання для четвертої групи 4

1. Реалізувати творчий проект «Віртуальний музей письменника». Презентувати біографію і творчість сучасного українського письменника (за вибором студентів).

2. На сайті музею-квартири Павла Тичини (<http://tychyna.com/>) прослухати пісні-вірші у виконанні дуету «Сестри Тельнюк». Занотуйте свої враження від прослуханого у невеликому нарисі «Музичне слово П. Тичини».

3. Дібрати до теми «Українська література 1920–1930-х років» відповідний мистецький матеріал (малярські та графічні роботи) на сайті Національного художнього музею України (<http://namu.kiev.ua>).

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювання наступних нормативних документів:

1.1. Концепція літературної освіти школярів у системі профільного навчання: (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: kristti.com.ua.

1.2. Концепція профільного навчання в старшій школі [Електронний ресурс]: Затв. рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 25.09.03 № 10/12-2 / уклад.: Л. Березівська, Н. Бібік, М. Бурда та ін. ; АПН України ; Ін-т педагогіки // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2003. – № 24. – С. 3–15. – Режим доступу до докум. : www.osvita.ua.

1.3. Концепція літературної освіти в 11-річній загальноосвітній школі (розділ про філологічні 10–11 класи) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-331EB9DAC35A0>.

1.4. Програми для середньої загальноосвітньої школи з поглибленим вивченням української літератури у 8–11 класах, для класів із гуманітарним профілем, гімназій, ліцеїв та коледжів / уклад.: Г. Ф. Семенюк, В. І. Цимбалюк // Дивослово. – 2003. – № 8. – С. 46–75.

1.5. Українська література. 10–11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). Профільний рівень [Електронний ресурс] / М. Г. Жулинський, Г. Ф. Семенюк та ін.; за заг. ред. Р. В. Мовчан. – Режим доступу до докум. : <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>.

1.6. Українська література. 10–11 класи. Програма для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту, академічний рівень [Електронний ресурс] / М. Г. Жулинський, Г. Ф. Семенюк та ін.; за заг. ред. Р. В. Мовчан. – Режим доступу до докум. : <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>.

2. Конспектування й анотування навчально-методичних джерел.

3. Пошукові завдання щодо вивчення досвіду провідних вчителів-словесників.

3.1. Знайти у науково-методичних журналах («Дивослово», «Українська література в загальноосвітній школі», «Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах», «Рідна школа» та ін.) конспекти уроків української літератури для старших профільних класів (профіль – українська філологія). Укласти бібліографічний список (не менше 10 розробок).

3.2. Здійснити моніторинг науково-методичних видань («Дивослово», «Українська література в загальноосвітній школі», «Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах», «Рідна школа» та ін.) за останні п'ять років, віднайти 3–4 програми факультативів та спецкурсів з української літератури для 10–11 класів (профіль – українська філологія). Написати анотації до них.

4. Написання конспектів нестандартних позакласних заходів з української літератури для профільних 10–11 класів.

5. Розробка тем з української літератури для Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ І КОНТРОЛЮ

Під час вивчення методики викладання української літератури у школах вищого рівня застосовуються наступні методи:

- проблемна аналітична лекція;
- практичне заняття: евристична бесіда, робота у групах, індивідуальна робота, рольова гра;
- самостійна робота: підготовка до практичних занять, конспектування науково-методичної літератури; опрацювання нормативних документів; написання планів-конспектів уроків української літератури для шкіл вищого рівня.

Контроль знань і вмінь студентів здійснюється за допомогою перевірки виконаних самостійних та індивідуальних завдань, оцінювання роботи на практичних заняттях, контрольної модульної роботи, іспиту.

9. ЗРАЗОК КОНТРОЛЬНОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант 4

1. Які методи навчання доцільно використовувати в старшій профільній школі? Аргументуйте власну відповідь.

2. Розробити систему самостійних завдань (не менше п'яти) за темою «Іван Карпенко-Карий» (10 клас, профільний рівень).

3. Скласти питання евристичної бесіди за одним твором І. Карпенка-Карого (10 клас, профільний рівень).

10. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ

10.1. Питання для підготовки до іспиту

1. Методика навчання української літератури у школах вищого рівня як навчальна дисципліна, її завдання.

2. Поняття «школи вищого рівня».

3. Концепція профільного навчання в старшій школі.

4. Поняття «напряму», «профілю», «профільний предмет».

5. Проект концепції літературної освіти школярів у системі профільного навчання: зміст, структура.

6. Сучасна концепція літературної освіти в 11-річній школі про вивчення літератури на профільному рівні.

7. Основні завдання поглибленого вивчення української літератури.

8. Принципи літературної освіти в старших класах.

9. Значення допрофільної підготовки школярів, його основні компоненти.

10. Шкільні програми для 10–11 класів з поглибленим вивченням української літератури (профіль української філології): зміст, структура.

11. Порівняльний аналіз програм із української літератури академічного і профільного рівнів.

12. Метод лекції у старшій школі.

13. Евристична бесіда на уроках української літератури в старшій профільній школі.

14. Самостійна робота старших школярів, її значення.

15. Застосування методичних прийомів викладання української літератури в школах вищого рівня.

16. Типи самостійних завдань з української літератури.

17. Типологія самостійних завдань для старшокласників Г. Токмань.

18. Проблемні ситуації та завдання пошукового характеру на уроках української літератури.

19. Проблема типології уроків літератури в старшій школі.

20. Методичні рекомендації МОН щодо типів уроків в старшій профільній школі.

21. Нестандартні уроки української літератури.

22. Класифікація уроків української літератури Г. Токмань.

23. Новітні технології викладання української літератури в школі.

24. Модель уроку української літератури – філософського дослідження.

25. Модель уроку української літератури – історичного дослідження.

26. Модель уроку української літератури – психологічного дослідження.

27. Специфіка уроку компаративного аналізу в старшій профільній школі.

28. Специфіка проведення бінарного уроку в старшій профільній школі.

29. Вивчення літературознавчих понять у старшій школі (за програмами для поглибленого вивчення української літератури).
30. Класифікація письмових робіт у 10–11 класах.
31. Перевірка письмових робіт, норми їх оцінювання.
32. Специфіка робіт на літературні теми, їх види.
33. Творчі роботи учнів у старших класах.
34. Твори на публіцистичні теми в старшій школі.
35. Написання анотацій і рецензій старшокласниками в профільній школі.
36. Підготовка рефератів і доповідей на уроках української літератури.
37. Мета і завдання вивчення української літератури на факультативних і спеціальних курсах у старшій профільній школі.
38. Факультативні курси з української літератури.
39. Спеціальні курси з української літератури.
40. Літературне краєзнавство в старших профільних класах.
41. Творча наукова робота з української літератури в старших класах.
42. Мета і завдання написання творчих наукових робіт.
43. Роботи дослідницького та реферативного характеру.
44. Етапи підготовки творчої наукової роботи з української літератури в системі МАН.
45. Захист наукового дослідження. Критерії оцінювання роботи.
46. Організація та проведення роботи з обдарованими школярами в процесі вивчення української літератури.
47. Основні напрями використання образотворчого мистецтва у процесі вивчення української літератури.
48. Шляхи використання музики на уроках української літератури.
49. Зіставлення літературного твору та його екранізації.
50. Ефективні організаційні форми вивчення літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтва у старших класах.
51. Сучасні інформаційні технології на уроках української літератури.
52. Дидактичні можливості застосування мультимедійних засобів навчання на уроках української літератури.
53. Коректне використання Інтернет-ресурсів старшокласниками на уроках української літератури.
54. Інтернет як інструмент бібліографічного пошуку.
55. Використання Інтернет-технологій у дослідницькій діяльності вчителя.
56. Застосування інтерактивних технологій в старшій школі.
57. Форми позакласної роботи з української літератури в старшій профільній школі.

58. Зміст роботи літературно-краєзнавчого гуртка в старшій профільній школі.

59. Зміст роботи літературно-драматичного гуртка в старшій профільній школі.

60. Зміст роботи літературно-творчого гуртка в старшій профільній школі.

10.2.Зразок екзаменаційного білету

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання I. З'ясуйте, у чому сутність проблеми типології уроків української літератури в старшій школі.

Завдання II. 1. Складіть 3–4 завдання з української літератури для самостійної роботи учнів 10 класу (профіль – українська філологія).

2. Виконайте тестові завдання

1. Який метод навчання доцільно використовувати в старшій школі при висвітленні шляхів розвитку української літератури певного періоду, узагальненні теоретичних положень чи вивченні життєвого і творчого шляху письменника?

- а) евристична бесіда;
- б) репродуктивна бесіда;
- в) лекція;
- г) самостійна робота учнів.

2. Який дослідник розробив систему проблемних запитань і пошукових завдань з української літератури для старшокласників?

- а) В. Неділько;
- б) Г. Машталер;
- в) О. Куцевол;
- г) Г. Токмань.

3. Яка модель уроку української літератури має відтворювати атмосферу певної епохи, містити філософські роздуми вчителя та учнів про історичний шлях України, виявляти художню специфіку зображення письменником національної історії?

- а) філософське дослідження;
- б) історичне дослідження;
- в) психологічне дослідження;
- г) мистецтвознавче дослідження.

4. Згідно з «Концепцією літературної освіти в 11-річній загальноосвітній школі» в 10–11 класах оптимальним у викладанні літератури має бути

- а) історико-літературний принцип;
- б) жанрово-родовий принцип;
- в) поєднання історико-літературного і жанрово-родового принципів;
- г) комплексний принцип.

5. До якого типу письмових робіт з української літератури належить індивідуальна, порівняльна і групова характеристика персонажів?

- а) роботи на літературні теми;
- б) творчі роботи;
- в) твори публіцистичного характеру;
- г) реферати, доповіді.

6. До якого типу письмових робіт з української літератури належить твір на «вільну» тему: «Ти знаєш, що ти – людина?»?

- а) творча робота;
- б) робота на літературну тему;
- в) твір публіцистичного характеру;
- г) ідейно-художній аналіз твору.

7. Хто дослідників розробив моделі комплексної взаємодії мистецтв у процесі вивчення української літератури в старшій школі?

- а) А.Вітченко;
- б) С.Жила;
- в) М.Машенко;
- г) В.Коржупова.

8. Який метод навчання створює максимальні можливості для розвитку творчого мислення учнів, виробляє в них навички й вміння робити власні обґрунтовані висновки щодо літературних творів і життєвих явищ?

- а) лекція;
- б) евристична бесіда;
- в) репродуктивна бесіда;
- г) самостійна робота.

9. Який дослідник розробив кілька класифікацій самостійних літературних завдань для старшокласників?

- а) В. Неділько;

- б) Г. Машталер;
- в) О. Куцевол;
- г) Г. Токмань.

10. На якому уроці української літератури варто моделювати архетипний пошук і на цій основі дослідити художній текст?

- а) «І. Карпенко-Карий «Хазяїн»»;
- б) «Леся Українка «Бояриня»»;
- в) «О. Кобилянська «Земля»»;
- г) «М. Куліш «Мина Мазайло»».

11. Яке завдання є специфічним для профільного навчання літератури 10–11 класах?

- а) сформулювати в учнів основи філологічного мислення;
- б) дати уявлення про вершинні здобутки вітчизняного письменства у широкому контексті світової культури;
- в) розвивати навички інтерпретації й аналізу художнього твору, зіставлення літературних явищ, оригіналів і перекладів;
- г) сформулювати навички розлогого зв'язного мовлення.

12. Хто вперше в українській педагогіці застосував бесіду як один з найефективніших методів в усій системі навчання?

- а) Х. Алчевська;
- б) Б. Грінченко;
- в) С. Русова;
- г) К. Малицька.

13. Назвіть вид письмової роботи з української літератури, невеликої за обсягом, в якій елемент оцінки майже відсутній, проте яка передає основне ідейно-тематичне спрямування твору чи книги.

- а) твір публіцистичного характеру;
- б) рецензія;
- в) доповідь;
- г) анотація.

14. До якого типу письмових робіт з української літератури належить твір на вільну тему: «О слово рідне! Орле скутий! Чужинцям кинуте на сміх!» (О. Олесь)?

- а) творча робота;

- б) робота на літературну тему;
- в) твірпубліцистичного характеру;
- г) ідейно-художній аналіз твору.

15. Учнівське дослідження, в якому поглиблено розглядаються вже відомі у літературознавстві факти – це

- а)робота на літературну тему;
- б) творча наукова роботареферативного характеру;
- в) творча наукова робота дослідницького характеру;
- г)твір публіцистичного характеру.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ НА ІСПИТІ

Оцінка за			Вимоги до оцінювання
100-бальною шкалою та рівень	шкалою ECTS	5-бальною шкалою	
90–100 ВИСОКИЙ РІВЕНЬ	A	5	<p>передбачається виконання <u>тестових завдань</u> на 90%;</p> <p>відповідь студента на <u>теоретичні питання</u> послідовна, вичерпна й науково-обґрунтована;</p> <p>студент вільно володіє теоретичним матеріалом, враховуючи наявні в методиці погляди та підходи;</p> <p>студент аналізує самостійно опрацьовану літературу (вказує на недоліки та переваги у розв’язанні тієї чи іншої проблеми);</p> <p>студент демонструє бездоганне володіння культурою писемного мовлення;</p> <p><u>практичне завдання</u> виконано на 90 %:</p> <p>під час виконання практичного завдання студент демонструє вміння застосовувати набуті знання, чітко дотримуючись вимог загальнодидактичних і частково методичних принципів навчання.</p> <p>Допускається 1–2неточності у викладі матеріалу, які не впливають на правильні висновки чи рішення</p>
80–89 ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ	B	4	<p>передбачається виконання <u>тестових завдань</u> на 80 %;</p> <p>відповідь студента на <u>теоретичні</u></p>

			<p><u>питання</u> послідовна, вичерпна й науково-обґрунтована;</p> <p>студент спроможний простежити історію вивчення питання у науковій літературі;</p> <p>студент самостійно наводить приклади і коментує їх;</p> <p>студент демонструє володіння культурою писемного мовлення;</p> <p><u>практичне завдання</u> виконано на 80 %: під час виконання практичного завдання студент демонструє вміння застосовувати набуті знання, дотримуючись вимог загальнодидактичних і частковометодичних принципів навчання.</p> <p>Допускається 1–3 неточності у викладі матеріалу, використанні поняттєвого матеріалу, які не впливають на правильні висновки й узагальнення</p>
70–79 ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ	С	4	<p>передбачається виконання <u>тестових завдань</u> на 70 %;</p> <p>відповідь студента на <u>теоретичні питання</u> достатньо повно з нечастим порушенням послідовності викладу матеріалу;</p> <p>теоретичні положення підтверджуються прикладами;</p> <p>студент володіє термінологічним апаратом з дисципліни;</p> <p>студент демонструє достатнє володіння культурою писемного мовлення;</p> <p><u>практичне завдання</u> виконано на 70 %: під час виконання практичного завдання студент демонструє вміння застосовувати набуті знання, дотримуючись основних правил, з можливим порушенням вимог загальнодидактичних і частковометодичних принципів навчання.</p> <p>Допускається 1–4 неточності у викладі матеріалу, використанні поняттєвого матеріалу, які частково впливають на правильні висновки й узагальнення (можливі незначні погрішності у висновках)</p>
60–69 ЗАДОВІЛЬНИЙ РІВЕНЬ	D	3	<p>передбачається виконання <u>тестових завдань</u> на 60 %;</p> <p>відповідь на <u>теоретичне</u></p>

			<p><u>питання</u> подається частково з недотриманням в окремих випадках послідовності;</p> <p>студент використовує здебільшого заучені напам'ять фрази без чіткого пояснення;</p> <p>студент поверхово застосовує теоретичні знання;</p> <p>більшість теоретичних положень підтверджується одиничними прикладами;</p> <p>студент обмежено володіє термінологічним апаратом з дисципліни;</p> <p>студент виявляє задовільний рівень писемного мовлення;</p> <p><u>практичне завдання</u> виконано на 60 %: студент непослідовно застосовує вимоги загальнодидактичних і частковометодичних принципів навчання.</p> <p>Допускається 1–5 неточностей у викладі матеріалу, використанні поняттєвого матеріалу; студент самостійно робить елементарні узагальнення</p>
50–59 ЗАДОВІЛЬНИЙ РІВЕНЬ	Е	3	<p>передбачається виконання <u>тестових завдань</u> на 50 %;</p> <p>відповідь на <u>теоретичне питання</u> подається частково (приблизно половина) та відзначається низьким рівнем усвідомлення;</p> <p>матеріал викладається нелогічно та непослідовно;</p> <p>студент сплутує методичні поняття та не може самостійно наводити приклади;</p> <p>відповідь студента не містить узагальнень та висновків;</p> <p>студент частково володіє термінологічним апаратом з дисципліни;</p> <p>студент виявляє обмежений словниковий запас, культура писемного мовлення характеризується бідністю та містить багато огріхів;</p> <p><u>практичне завдання</u> виконано на 50 %: студент непослідовно застосовує вимоги загальнодидактичних і частковометодичних принципів навчання.</p> <p>Допускається 1–6 неточностей у викладі</p>

			матеріалу, використанні поняттєвого апарату
30–49 НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ	FX	2	передбачається виконання <u>тестових завдань</u> на 30–40%; відповідь на <u>теоретичне питання</u> подається частково (меншеполовини), однак студент майже не усвідомлює основних положень; відповідь обмежується однією чи двома тезами без ілюстрації прикладами; студентне володіє культурою писемного мовлення; <u>практичне завдання</u> виконано на 30–40 %. Допускається 1–7 неточностей у викладі матеріалу
0–29 НЕЗАДОВІЛЬНИЙ РІВЕНЬ	F	2	передбачається виконання <u>тестових завдань</u> на 10–20%; основний зміст <u>теоретичного питання</u> не розкрито; студент не володіє термінологічним апаратом з дисципліни; студент виявляє незадовільний рівень писемного мовлення; <u>практичне завдання</u> не виконано або виконано на 10–20%. Допускається 1–8(і більше) неточностей у викладі матеріалу

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМАЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота													іспит	всього
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2							
*T1	T2	T3	T4	T5	T6	сума	T7	T8	T9	T10	**кмр	сума		
4	4	4	4	4	4	24	4	4	4	4	10	26	50	100

Примітки: * T1–T10 – теми змістових модулів; ** кмр – контрольна модульна робота.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
70–79	C	
60–69	D	задовільно
50–59	E	
35–49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДО КУРСУ

13.1. Нормативні документи

1. Концепція літературної освіти школярів у системі профільного навчання (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: kristti.com.ua.

2. Концепція профільного навчання в старшій школі [Електронний ресурс] : Затв. рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 25.09.03 № 10/12-2 / уклад.: Л. Березівська, Н. Бібік, М. Бурда та ін. ; АПН України ; Ін-т педагогіки // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2003. – № 24. – С. 3–15. – Режим доступу до докум. : www.osvita.ua.

3. Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі [Електронний ресурс] // Освіта України. – 2003. – 25 листопада (№ 88). – С. 4–5. – Режим доступу до докум.: www.osvita.ua.

4. Концепція літературної освіти в 11-річній загальноосвітній школі (розділ про філологічні 10–11 класи) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-331EB9DAC35A0>.

5. Програми для середньої загальноосвітньої школи з поглибленим вивченням української літератури у 8–11 класах, для класів із гуманітарним профілем, гімназій, ліцеїв та коледжів / уклад.: Г. Ф. Семенюк, В. І. Цимбалюк // Дивослово. – 2003. – № 8. – С. 46–75.

6. Українська література. 10–11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). Профільний рівень [Електронний

ресурс]/М. Г. Жулинський, Г. Ф. Семенюк та ін.; за заг. ред. Р. В. Мовчан. – Режим доступу до докум. :<http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>.

7. Українська література. 10–11 класи. Програма для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту, академічний рівень [Електронний ресурс] / М. Г. Жулинський, Г. Ф. Семенюк та ін.; за заг. ред. Р. В. Мовчан. – Режим доступу до докум. : <http://osvita.ua/school/materials/program/30993/>.

13.2. Підручники й посібники

1. Жила С. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи / С. Жила. – Чернігів: РВК «Деснянська правда», 2004. – 358 с.

2. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) / О. М. Куцевол. – К. : Освіта України, 2009. – 464 с.

3. Неділько В. Я. Методика викладання української літератури в середній школі / В. Я. Неділько. – К. : Вища шк., 1978. – 247 с.

4. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах / Є. А. Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с.

5. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі : метод. посіб. для вчителів / Б. І. Степанишин. – К. : Проза, 1995. – 255 с.

6. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі : екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Токмань. – К. : Міленіум, 2002. – 326 с.

13.3. Рекомендована базова література

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – М. : Просвещение, 1990. – 139 с.

2. Білецький Д. Позакласна і позашкільна робота з літератури / Д. Білецький. – К. : Рад. школа, 1962. – 252 с.

3. Богданова І. М. Педагогічна інноватика : навч. посіб. / І. М. Богданова. – Одеса : ТЕС, 2000. – 180 с.

4. Бондаренко Ю. І. Вивчення української літератури на філософсько-історичних засадах : плани-конспекти уроків за творами І. Нечуя-Левицького, І. Франка, М. Коцюбинського, П. Загребельного, Л. Костенко, В. Стуса: посіб. / Ю. І. Бондаренко. – Ніжин : Видавництво НДУ, 2007. – 139 с.

5. Брюховецька Л. І. Література і кіно : проблеми взаємин : літ.-критич. нарис / Л. І. Брюховецька. – К. : Рад. письменник, 1988. – 183 с.

6. Бугайко Т. Майстерність учителя-словесника / Т. Бугайко, Ф. Бугайко. – К. : Рад. школа, 1963. – 188 с.

7. Васьков Ю. В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект) / Ю. В. Васьков. – Харків: Скорпіон, 2000. – 200 с.
8. Волошина Н. Уроки позакласного читання у старших класах: посіб. для вчителя / Н. Волошина. – К. : Рад. школа, 1988. – 260 с.
9. Волошина Н. Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури : посіб. для вчителів / Н. Й. Волошина. – К. : Рад. школа, 1985. – 104с.
10. Гузій Н. Основи педагогічного професіоналізму : навч. посіб. / Н. Гузій. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. – 156с.
11. Галеева И. С. Интернет как инструмент библиографического поиска / И. С. Галеева; науч. ред. М. И. Вершинин. – СПб.: Профессия, 2007. – 248 с.
12. Глухова Г. А. Позакласна робота як засіб підвищення ефективності уроку / Г. А. Глухова. – К. : Рад. школа, 1983. – 119 с.
13. Градовський А. В. «І чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь...» : методичні аспекти вивчення української літератури у взаємозв'язках із зарубіжною / А. В. Градовський. – К. : Софія, 1998. – 250 с.
14. Жила С. Мозаїка мистецтв на уроках української літератури : посіб. для вчителя / С. Жила. – Харків : ФОП Стеценко, 2010. – 281 с.
15. Жицький Є. І. Вивчення творчості Панаса Мирного в школі : посіб. для вчителів / Є. І. Жицький. – К.: Рад. школа, 1961. – 179 с.
16. Золотухін Г. О. Твір з української мови та літератури : посіб. для старшокласників та абітурієнтів / Г. О. Золотухін, І. І. Жебка, Н. П. Литвиненко. – К. : Наук. думка, 1996. – 190с.
17. Інтегровані уроки з української мови та літератури : навч.-метод. посіб. / упоряд. : Н. В. Кучерук. – Харків : Основа, 2007. – 205с.
18. І вічна таїна слова : аналіз великого епічного твору : посіб. для вчителя / В. П. Марко, Г. Д. Клочек, В. Є. Панченко та ін. – К. : Рад. школа, 1990. – 205 с.
19. Клочек Г. Д. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація : посіб. для вчителя / Г. Д. Клочек. – К. : Освіта, 1998. – 237 с.
20. Колокольцев Е. М. Искусство на уроках литературы : пособ. для учителя / Е. М. Колокольцев. – К. : Рад. школа, 1991. – 200 с.
21. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. 12-бальна система. – К., 2000. – 126 с.
22. Литвиненко Г. Творчі роботи учнів у 9–11 класах середньої школи / Г. Литвиненко. – К.: Рад. школа, 1964. – 72с.
23. Машенко М. М. Джерела гармонійної краси: музика і живопис на уроках української радянської літератури / М. М. Машенко. – К. : Рад. школа, 1978. – 325 с.

24. Машталер Г.В. Особливості вивчення української літератури в гімназії : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.02 /Г. В. Машталер.– К., 2000. – 15с.
25. Ми є. Були. І будем ми! : виховання національної самосвідомості учнів засобами художньої літератури: навч.-метод. посіб. / Н. Й. Волошина, Т. О. Яценко, Н. М. Логвіненко та ін. ; за ред. Н. Й. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2003. – 215с.
26. Мірошніченко С. А. Як писати твори : поради та приклади написання творів з усіх тем 7–11 класів та вступних іспитів / С. А. Мірошніченко. – Донецьк : Сталкер, 1998. – 463 с.
27. Нетрадиційні уроки. Українська література. 5–12 класи / упоряд. : Л. І. Нечволод. – Харків : Торсінг плюс, 2007. – 252с.
28. Нестандартні уроки з української мови та літератури : навч. посіб. / упоряд. : О. М. Чхайло. – Харків : Основа, 2006. – 208 с.
29. Нові імена в програмі з української літератури : посіб. для вчителя / упоряд. : В. Я. Неділько. – К. : Освіта, 1993. – 351с.
30. Оліфіренко В. В. Вивчення літератури рідного краю в школі: посіб. для вчителів і студентів/ В. В. Оліфіренко.– Донецьк : УКЦ, 1996.
31. Оліфіренко В. В. Інтернет на уроках української літератури: посіб.-довід. для вчителів та учнів 9–11 класів / В. В. Оліфіренко, С. М. Оліфіренко. – К. : Грамота, 2007. – 208 с.
32. Онищук В. А. Урок в сучасній школі: посіб. для учителя / В. А. Онищук. – М. : Просвещение, 1982. – 191с.
33. Орієнтовний план виховної роботи класних керівників 5–11 класів. – Тернопіль: СМП Астон, 2000. – 43 с.
34. Островерхова Н. Аналіз уроку : концепції, методики, технології / Н. Островерхова. – К. : Освіта, 2003. – 351 с.
35. Педагогічні технології : навч. посіб. для вузів / О. С. Падалка, А. М. Нісімчук, І. О. Смолюк, О. Г. Шпак. – К. : Укр. енцикл., 1995. – 253 с.
36. Пасічник Є. А. Літературне краєзнавство в школі: посіб. для вчителів / Є. А. Пасічник.– К. : Рад. школа, 1966. – 210 с.
37. Позакласна робота з літератури : посіб. для вчителів / упоряд. : В. Я. Неділько. – К. : Рад. школа, 1986. – 161 с.
38. Педагогическая практика в школе : учеб. пособие / С. Ю. Балбенко, Ю. Т. Васин, В. Ф. Медведев, В. И. Мирошніченко. – К. : Вища шк., 1990. – 136 с.
39. Педагогічна практика студентів у загальноосвітніх навчальних закладах: освітньо-кваліфікаційні рівні «бакалавр», «спеціаліст» : навч. посіб. / уклад. : М. І. Соловей та ін. – К. : Ленвіт, 2010. – 133 с.

40. Пометун О. Сучасний урок та інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : АСК, 2004. – 422 с.
41. Програми спецкурсів для ліцеїв та гімназій гуманітарного профілю. Українська мова та література. – К. : Освіта, 1996. – 215с.
42. Прус І. Т. Краєзнавча робота в школі / І. Т. Прус. – К. : Рад. школа, 1984. – 112 с.
43. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу / А. Л. Ситченко. – К. : Ленвіт, 2000. – 190с.
44. Соколов І. І. Вивчення творчості Павла Тичини в школі : метод. посіб. для вчителів / І. І. Соколов. – К. : Рад. школа, 1973. – 182 с.
45. Сорока Г. І. Сучасні виховні системи і технології / Г. І. Сорока. – Харків: Основа, 2002. – 122 с.
46. Старкова З. С. Література и живопись : книга для учащихся / З. С. Старкова. – М. : Просвещение, 1985. – 112с.
47. Степанишин Б. І. Література – вчитель– учень : самостійне вивчення учнями літератури : посіб. для вчителя / Б. І. Степанишин. – К. : Освіта, 1993. – 239 с.
48. Степанишин Б. І. Стратегія і тактика в літературній освіті учнів / Б. І. Степанишин. – К.: Веселка, 2003. – 191 с.
49. Федоренко В. Л. Авторські ігрові проекти: навч.-метод. посіб. / В. Л. Федоренко. – К. : СПД Богданова А. Д., 2007. – 237 с.
50. Цимбалюк В. І. Учнівський твір у середній школі : книга для вчителя / В. І. Цимбалюк. – К.: Освіта, 1997. – 207с.

13.4. Рекомендована допоміжна література

1. Інтернет-ресурси України : каталог адрес укр. сайтів : довід. вид. / уклад. : В. В. Камишин, О. Л. Сухий, П. М. Конопльов та ін. ; заред. В. Д. Пархоменка ; Укр. ін-т наук.-техн. і екон. інформації (УкрІНТЕІ). – 2-ге вид. – К. : УкрІНТЕІ, 2004. – 239с.
2. Козубенко Л.М. Формування гуманістичних понять у старшокласників засобами української літератури: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.02 / Л.М. Козубенко. – К., 1995. – 22с.
3. Котляренко С. Специфіка вивчення учнями старших класів літературних творів / С. Котляренко // Українська мова і література в школі. – 2010. – № 4. – С. 15–18.
4. Мельничук О. Internet у школі: організація і навчання / О. Мельничук // Рідна школа. – 2001. – № 11. – С. 37–38.

5. Мірошник С. І. Розвиток творчої діяльності старшокласників у процесі вивчення української літератури: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.02 / С. І. Мірошник. – К., 2004. – 22с.
6. Міхно О. Розвиток дослідницьких здібностей старшокласників на уроці української літератури / О. Міхно // Українська мова і література в школі. – 2008. – № 5. – С. 5–10.
7. Новожилова Н. Использование интернет-технологий в исследовательской деятельности учителей и учащихся / Н. Новожилова // Завуч. – 2003. – № 8. – С. 118–125.
8. Сергієнко А. Пріоритет групових технологій на сучасному особистісно-зорієнтованому уроці української літератури / А. Сергієнко // Українська мова і література в школі. – 2008. – № 1. – С. 5–11.
9. Слоньовська О. В. Конспекти уроків з української літератури для 11 класу: нове прочитання творів / О. В. Слоньовська. – К. : Рідна мова, 2001. – 796 с.
10. Слоньовська О. В. Конспекти уроків з української літератури: нове прочитання творів. 9 клас / О. В. Слоньовська. – К. : Рідна мова, 2001. – 592 с.
11. Слоньовська О. В. Конспекти уроків з української літератури для 10 класів / О. В. Слоньовська, Б. С. Сушевський. – К.: Рад. школа, 1997. – 257 с.
12. Соломка Е. Т. Формування читацької компетентності учнів старших класів: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. психол. наук: 19.00.07 / Е. Т. Соломка. – К., 2000. – 20с.
13. Технології виховної діяльності класних керівників 9–11 кл.: навч.-метод. посіб. / уклад. : Л. Качинська, Г. Ситник. – Рівне, 2000. – 79 с.
14. Трофимов О. Є. Підготовка майбутніх учителів до використання аудіовізуальних і комп'ютерних технологій навчання: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.04 / О. Є. Трофимов. – Харків, 2002. – 19с.
15. Усатенко Г. О. Українська література: Завдання. Тести. Диспути / Г. О. Усатенко. – К.: Академія. 2001. – 176с.
16. Федоренко В. Методичні рекомендації щодо організації та проведення роботи з обдарованими школярами в процесі вивчення української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах // В. Федоренко, О. Ісаєва // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2007. – № 3. – С. 141–153.
17. Фридман Л. М. Изучение личности учащегося и ученических коллективов / Л. М. Фридман, Т. И. Пушкина, И. Я. Каплунович. – М. : Просвещение, 1998. – 335 с.
18. Фурман Н. В. Проблемні ситуації в навчанні: книга для вчителя / Н. В. Фурман. – К.: Рад. школа, 1991. – 191 с.

19. Хуторской А. В. Эвристическое обучение: теория и методология, практика / А. В. Хуторской.– М. : Международная педагогическая академия, 1998.– 266с.

20. Яшанов С. М. Формування у майбутніх учителів умінь і навичок самостійної навчальної роботи у процесі використання нових інформаційних технологій : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.09 / С. М. Яшанов. – К., 2003. – 20 с.

13.5.Інформаційні ресурси

Бібліотеки

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

2. Донецька обласна наукова універсальна бібліотека ім. Н.К. Крупської[Електронний ресурс]. – Режимдоступу:<http://www.library.donetsk.ua/>.

Документи

1. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.mon.gov.ua/>.

2. Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://osvita.ua/>.

Періодичні видання

1. Всесвіт [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.vsesvit-journal.com>.

2. День [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.day.kiev.ua>.

3. Дзеркало тижня [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.dt.ua>.

4. Дивослово [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://dyvoslovo.com.ua>.

5. Дніпро (розділ «Скарбничка вчителя») [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.dnipro-ukr.com.ua>.

6. Кальміус [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.kalmiyus.h1.ru>.

7. Кореспондент [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://korrespondent.net/>.

8. Критика [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.krytyka.kiev.ua>.

9. Кур'єр Кривбасу [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://courier.at.ua/>.

10. Літературна Україна [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://litukraina.kiev.ua/>.

11. Слово і час[Електронний ресурс]. – Режимдоступу:<http://slovoichas.in.ua/>.

Електронні бібліотеки

1. Бібліотека кошового писаря (твори українських письменників XIX і XX століття) [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.pysar.net>.
2. Клуб поезії (українська і світова поезія) [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.poetryclub.com.ua>.
3. Поетика (українська і світова поезія, фольклорні тексти) [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://poetry.uazone.net>.
4. Українські народніказки [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://kazka.in.ua/>.
5. Ізборник (давня українська літератури, літературознавчі тексти)[Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://litorys.org.ua>.
6. Exlibris (українські художня література, публіцистика) [Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://exlibris.org.ua>.
7. Література рідного краю[Електронний ресурс]. – Режимдоступу: <http://www.donbaslit.skif.net>.

Навчальне видання

Хамедова Ольга Анатоліївна

Методика викладання української літератури у школах вищого рівня:
методичні рекомендації

Коректор Н.М.Гіюк

План вид. 2014 р. поз. № 182.